

Heddas konstprojekt väcker de stora frågorna

Kvinnor, våld och mänskliga rättigheter är ett återkommande tema i producenten och dramatikern Hedda Krausz Sjögrens arbete. I december visar Dramaten hennes dramatisering av Svetlana Aleksijevitjs "Kriget har inget kvinnligt ansikte", i regi av Jenny Andreasson.

FÖR ÅTTA ÅR SEDAN startade Hedda Krausz Sjögrens sitt scenkonstprojekt "Seven", i vilket sju kvinnliga medborgarrättskämpar lånar sina röster till andra, det kan vara vanliga människor, liksom makthavare. Pjäsen läses inför publik, teaterhändelsen blir sedan en plattform och en katalysator för mycket annat.

– För mig handlar det om att synliggöra marginaliserade röster. Ta tillvara på det som väcks hos både de som medverkar och de som lyssnar. Men begreppet läsning beskriver inte riktigt vad vi gör. Det handlar om något mer ursprungligt, det är mer teatern som rit vi sysslar med, säger Hedda.

Hon är finkläd för dagen. Hedda har på sig en vacker röd tunika för ikväll ska hon till Västmanlands teater, där ett av hennes andra projekt har premiär: "Den tomma stolen", en berättarföreställning där tio elever från ABB Industrigymnasium lånar sina röster till prisade människorättsaktivister.

– Det är så roligt att eleverna får uppträda på teatern. "Den tomma stolen" är ett pilotprojekt som Forum för levande historia beställt. Jag har dramatiserat tio berättelser om Per Anger-pris-tagarna som uppförs av elever på skolor.

Intresset för kvinnor och mänskliga rättigheter grundlades tidigt. Heddas mamma drev aktivt jämställdhetsfrågor och själv var hon politiskt aktiv på 80-talet. Heddas morfar var ungersk jude, kriget påverkade honom, han tilläts inte studera i sitt hemland och kom så småningom till Sverige.

– Jag hade några jobbiga år när jag var anorektisk och bulemisk. Det väckte frågor om vem man får vara i samhället. Rent personligt landade det i Seven, och i diskussionen om rätten till sin kropp.

MED "SEVEN" SOM UTGÅNGSPUNKT har Hedda Krausz Sjögren kunnat bygga riktigt stora projekt. "Seven on tour" har i dagsläget besökt 28 olika länder och UN Women jobbar nu nationellt med projektet i Bangladesh. Det sker via universitetsgrupper, som stöttas av en nationell ungdomsorganisation och som låter mindre lokala grupper iscensätta berättelserna i "Seven" runt om i landet.

Hedda och hennes medarbetare besöker kontinuerligt Bangladesh där de håller workshops och utbildar folk som jobbar i projektet. Hon lägger fram kommunikationsstrategier, jobbar med projektledning och kapacitetsstärkande arbete, samtidigt som ut-anförstående organisationer använder hennes scenkonstprojekt i ett ständigt pågående påverkansarbete.

Metoden är densamma i flera av Heddas projekt, som till exempel "Den tomma stolen". Det handlar om att skapa en perspektivförskjutning. Att samlas kring en text för att diskutera och väcka de stora etiska frågorna.

– Natos högsta befälhavare har läst de sju kvinnornas berättelse i "Seven". Då läste en amerikansk hög militär rollen av en

kvinnorättskämpe i Kambodja som jobbar med flickor och traficking. Under genrepet grät han, men inte inför publiken, som blev helt tagen. När en människas alla olika sidor integreras händer något starkt. När han fick kontakt med den utsatta flickan och var helt närvarande blev det många lager. Bland det starkaste jag varit med om.

HEDDA BYTER SPÅR och talar om dramatiseringen av Svetlana Aleksijevitjs bok "Kriget har inget kvinnligt ansikte". Dramatens skådespelare framförde pjäsen dagen efter attentatet i Paris.

– Det var både underbart och smärtsamt. Åter igen ett kvitto, att samlas runt en text, på ett nära och intimt sätt, just den här dagen, var oerhört. Bara det att Aleksijevitjs ägnat åtta-nio år på att intervjua motvilliga kvinnor som inte talat på 40 år!

Hedda och hennes medförfattare Jonas Jarl har gjort dramatiseringen, utifrån det faktum att Aleksijevitjs fått detta förtroende av kvinnorna. Deras fokus ligger på hur dörren öppnas till berättelserna, och det viktigaste av allt, menar Hedda, vad Aleksijevitjs verk säger om Sverige idag.

– Vi talar ju om Sverige som ett fredsland, men då talar vi om Sverige som en geografisk plats, inte om de levda erfarenheterna som vårt land består av.

Aleksijevitjs bok ger perspektiv på varje existerande konflikt, på varje lands nationalidentitet, påpekar Hedda. Så processarbetet på Dramaten följs upp med samtal efteråt med kvinnor som är

före detta gerillamedlemmar och krigsöverlevare:

– Den gången stannade publiken kvar för att samtala med Fuzie Khatmi, handläggare på en svensk myndighet som i åtta år levde med Peshmerga-gerillan i Iran. Ingen i Sverige har frågat om hennes erfarenheter på 30 år. Hon tvingades lämna bort sin dotter när hon var 47 dagar gammal. Det gäller att vörda den berättelsen och, i Aleksijevitjs fotspår, göra något fint av den.

Att få ihop organisationen kring så stora projekt som Hedda driver kräver åtskilligt. Hon längtar efter att få tid att sammanfatta sina tankar, fördjupa och bredda sig, och jobba mer långsiktigt så som hon gör i Bangladesh.

– Att vara teatermänniskan i myndighetsvärlden, eller teatermänniskan i politikervärlden är väldigt roligt. Det ger mig ett rörelseutrymme som många inte har.

Som det är nu tuffar Hedda på som ett tåg. Varje projekt väcker nya idéer. Som dramatiker vill hon nosa mer på berättelserna om de kvinnliga gerillamedlemmar som på 70-80-talen kånkade runt på gevär i bergen och som sedan tog sig till Sverige.

– Jag vill också försöka skapa ett paraply för den metod vi jobbar med, att strategiskt förflytta perspektivet. Det är ju samma grundtanke, samma kärnmetod vi jobbar med i alla projekt. Tänk om jag fick jobba med värderingsfrågor hos multinationella företag på det här sättet. Det vore väl något?